

TRUMPAS, AŠTRUS IR
MAKABRIŠKAS TRILERIS

Jo Nesbø

vidurnakčio
saulė

baltos lankos

Jo
Nesbø

Vidurnakčio saulė

Iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė

baltos lankos

Aš nemėginau Žvejo pergudrauti. Bet stovėdamas jo krautuvėje ir prisistatydamas vienai iš vyresnio amžiaus moterų už prekystalio vis tiek prakitavau nelyginant narkomanėlis trečią abstinencijos dieną. Nežinau, ar ji paspaudė skambučio mygtuką, ar ką, bet netrukus pro švaistines duris už prekystalio įėjo Žvejys su plačia šypsena, nuo galvos iki kojų apsirengęs baltai – su balta kepuraitė, baltais marškiniais ir prijuoste, baltomis kelnėmis, baltais įsispiriamais guminiiais batais – ir padavė man didelę minkštą ranką.

Įėjome į tarnybinį kambarėlį. Baltomis plytelėmis išklotos grindys ir visos sienos. Ant stalų palei sieną stovėjo metalinės lėkštės su lavoniškai blyškiomis filė skystyje.

– Atleisk už smarvę, Jonai, ruošiu žuvies kukulius. – Žvejys ištraukė kėdę iš po metalinio stalo, stovinčio patalpos viduryje. – Sėskis.

– Aš pardavinėju tik žolę, – tariau ir padariau kaip lieptas. – Nei spydo, nei heroino.

– Žinau. Priežastis, dėl ko norėjau su tavimi pasikalbėti, yra tai, kad nužudei vieną iš mano darbuotojų. Turalfą Jonseną.

Be žodžių spoksojau į jį. Aš miręs. Virsiu žuvies kukuliais.

– Labai gražiai sutvarkei reikalą, Jonai. Gudriai užmaskavai tai kaip savižudybę, juk visi žinojo, kad Turalfui buvo kiek... aptemęs protas. – Žvejys atgnybo šiek tiek filė ir įsikišo į burną. – Policijai nė į galvą neatėjo traktuoti jo mirtį kaip įtartinę. Turiu pripažinti, ir pats maniau jį nusišovus. Iki pat tol, kol pažįstamas iš policijos pašnibždėjo mums, kad pistoletas, rastas šalia kūno, registruotas tavo vardu. Jono Hanseno vardu. Taigi kiek pasidomėjome šiuo reikalu. Ir tuomet Turalfo mergina papasakojo, kad jis buvo tau skolingas. Kad bandei skolą išsireikauti porą dienų prieš jo mirtį. Tiesa?

Nurijau seiles.

– Turalfas kartais parūkydavo. Gerai vienas kitą pažinojome, buvome vaikystės draugai, kurį laiką dalijomės butu ir panašiai. Tad jam kažkiek paskolinau. – Mėginau nusišypsoti. Įtariau, kaip kvailai tai

turėjo atrodyti. – Iš tikro neprotinga draugams šioje srityje taikyti kitas taisykles, ar ne?

Žvejys atsakė šypsena, pakėlė žuvies filė už gyslos ir ilgai tyrinėjo, jai lėtai sukiojantis ore.

– Niekada negalima leisti, kad draugai, giminės ir darbuotojai būtų tau skolingi, Jonai. Niekada. Taip, tu kurį laiką nereikalavai pinigų, bet galų galiausiai žinotai, kad taisyklės tam ir yra, kad jų laikytumėsi. Esi kaip ir aš, Jonai. Principingas. Tie, kurie tau prasižengia, turi būti nubausti. Nesvarbu, už didelį ar mažą reikalą. Nesvarbu, ar tai nepažįstamas juočkis, ar tavo paties brolis. Tai vienintelis būdas apginti savo teritoriją. Net ir tokį sūdverslį kaip taviškis tame Karaliaus rūmų parke. Kiekgi tu uždirbi? Penkis tūkstančius per mėnesį? Šešis?

Patraukiau pečiais.

– Panašiai.

– Gerbiu tai, ką padarei.

– Bet...

– Turalfas man buvo itin svarbus žmogus. Jis buvo mano skolų išmušinėtojas. Ir, jeigu prireikdavo, mano šalintojas. Jis noriai imdavosi darbo pašalinti prastus skolininkus. Šiais laikais tarp mūsų nėra daug tokių žmonių. Liaudis taip suminkštėjo. Dabar jau gali būti minkštas ir vis tiek išgyventi. Visuomenė... – Jis įsikišo į žabtus visą filė. – ...Išsikreipė.

Kol kramtė, pasvėriau savo galimybes. Pakilti nuo kėdės ir bėgti iš parduotuvės į aikštę atrodė geriausia.

– Taigi, kaip jau supratai, surietei mane į ragą, – apibendrino jis.

Žinoma, jie vysis ir pagaus, bet galbūt išvengsiu likimo atsidurti žuvies kukulių tešloje, jeigu jiems teks sukapti mane atviroje gatvėje.

– Aš mažtau: kas iš pažįstamų gali atlikti tai, kas reikalaujama? Kas galėtų nužudyti. Pažįstu vos du. Vienas jų dirba efektyviai, bet kiek per entuziastingas žudyti, o toks pasimėgavimas, man regisi... – Jis pasikrapštė tarp priekinių dantų. – ...iškrypėliškas. – Tyrinėjo laimikį ant piršto galiuko. – Be to, jis padoriai nenusikerpa rankų nagų. Ir man nereikia bobiško iškrypėlio, man reikia tokio, kuris geba kalbėtis su žmonėmis. Pirma pasikalbėti, o *paskui*, jei jau nieko neišgina, juos pašalinti. Taigi kiek nori, Jonai?

– Nesupratau.

– Klausimas, kiek nori už tai gauti. Aštuonis tūkstančius per mėnesį?

Aš sumirksėjau.

– Ne? Tai gal dešimt? Plius trisdešimt kaip priedą, jei reikės ką nors pašalinti.

– Ar tu klausai...

– Dvylika. Velniai griebtų, tu kietas riešutas, Jonai. Bet gerai, gerbiu ir už tai.

Kvėpavau pro nosį. Jis klausė manęs, ar galiu perimti Turalfo išmušinėtojo ir šalintojo darbą.

Nurijau seiles. Ir susimąščiau.

Darbo nenorėjau.

Pinigų nenorėjau.

Bet man jų reikėjo.

Jai jų reikėjo.

– Dvylika... – pasakiau. – Man tinka.

Tai buvo paprastas darbas.

Pakakdavo ateiti ir pasakyti, kad esu Žvejo išmušinėtojas, ir pinigai jau gulėdavo ant stalo. Ir nepersidirbdavau, daugiausia sėdėdavau tarnybiniame kambarėlyje žuvies krautuvėje ir žaisdavau kortomis su Briunhildsenu, kuris visuomet sukčiaudavo, ir Kankyne, kuris nuolat šnekėdavo apie savo rotvelierius ir kokie velniškai šaunūs jie yra. Nuobodžiaudavau, baimindavausi, bet pinigai plaukė ir buvau apskaičiavęs, kai jei gaučiau porą pašalinimo užduočių, po metų jau galėčiau sumokėti už gydymą. Tikėkimės, nebus per vėlu. O prie daugelio dalykų galima priprasti, taip pat ir prie žuvies smarvės.

Vieną dieną įėjo Žvejys ir pasakė, kad turi kiek rimtesnį reikalą, kuris reikalauja ir diskretiškumo, ir tvirtos rankos.

– Jis iš manęs spydą perka jau daug metų, – pasakė Žvejys. – Kadangi nėra man nei draugas, nei giminė ar darbuotojas, gavo į skolą. Niekada anksčiau

nebuvo iškilusių problemų, bet dabar vėluoja atsiskaityti.

Tai buvo Kosmosas, vyresnis vyrukas, kuris stumdė spydą, sėdėdamas prie nuolatinio staliuko „Auksinėje žuvelėje“. „Auksinė žuvelė“ buvo kavinė rudame pastate šalia uosto. Nuo intensyvaus eismo dulkių papilkėjusiais langais, o viduje retai kada pamatysi daugiau nei tris keturis žmones.

Kosmosas viską darydavo taip: spydo klientas įeidavo ir atsisėdavo prie gretimo staliuko, kuris visuomet būdavo laisvas, nes Kosmosas ant kėdės pakabindavo savo švarką ir ant stalo padėdavo žurnalą *Namai*. Pats sėdėdavo spręsdamas kryžiažodžius laikraščiuose. *Aftenposten*, mažuosius – *VG* bei Helgės Seipso sudarytus didžiuosius laikraštelyje *Dagbladet*. Ir *Namuose*, žinoma. Jis netgi dukart buvo laimėjęs *Namų* kryžiažodžių čempionatą. Įkišdavai voką su pinigais į *Namus* ir nueidavai į tuliką, o grįžęs voke vietoj pinigų rasdavai spydo.

Buvo ankstus rytas ir vos trys keturi kiti lankytojai. Atsisėdau per du staliukus nuo senio, užsisakiau kavos ir pavarčiau kryžiažodžių puslapius. Pasikasčiau galvą pieštuku. Pasilenkiau į priekį.

– Atsiprašau?

Teko pakartoti dusyk, kol Kosmosas pakėlė akis nuo savo kryžiažodžio. Buvo užsidėjęs akinius oranžiniais stiklais.

– Atleiskite, man reikia žodžio „kas neatsiskaityta“ iš penkių raidžių. Pirma raidė s.

– Skola, – pasakė jis ir vėl nuleido akis.

– Žinoma. Ačiū. – Apsimečiau pildąs langelius.

Kiek palaukiau ir siurbtelėjau silpno kavos skonio gėrimo. Sukrenkščiau.

– Atsiprašau, nenoriu trukdyti, bet gal galėtumėt dar padėti: žodis, reiškiantis „gaudantis žuvis“, iš šešių raidžių. Pirmosios dvi yra ž ir v.

– Žvejys, – atsakė nepakeldamas akių. Bet pastebėjau krūptelėjimą, kai išgirdo save tai sakantį.

– Paskutinis žodis, – tariau. – Įrankis iš devynių raidžių. Su „tu“ viduryje.

Jis nustūmė nuo savęs žurnalą ir pažvelgė į mane. Jo Adomo obuolys šokinėjo nenuskustame kakle.

Apgailestaudamas nusišypsojau.

– Suprantate, laikas, iki kada galima siųsti atsakymus, baigiasi jau šią popietę. O dabar turiu sutvarkyti vieną reikalą, bet grįšiu tiksliai po dviejų valandų. Padėsiu žurnalą čia, kad galėtumėte įrašyti atsakymą, jei šaus į galvą.

Nuėjau į uostą, rūkiau ir mėščiau. Nežinau, kur šuo pakastas, kodėl jis nesugebėjo sumokėti skolos. O ir žinoti nenorėjau, nenorėjau, kad jo nevilties kupinas veidas įsitvirtintų mano tinklainėje. Tik ne dar vienas. Pakako to išblyškusio veidelio ant pagalvės su nuskalbtu Ulevolio ligoninės antspaudu.

Kai grįžau, Kosmosas sėdėjo tariamai įnikęs į savo kryžiažodį, bet pasklaidęs saviškį žurnalą radau jame voką.

Vėliau Žvejys patvirtino, kad skola gražinta visa, ir kad gerai atlieku savo darbą. Bet kas iš to? Kalbėjau su gydytojais. Prognozės nebuvo geros. Ji neišgyvens metų, jei negaus gydymo. Taigi nuėjau pas Žvejį ir pasakiau, kaip yra. Kad man reikia paskolos.

– Atleisk, Jonai, negaliu. Tu darbuotojas, ar ne?

Linktelėjau. Ką, velniai griebtų, turėjau daryti?

– Bet galbūt vis viena turime tavo problemos sprendimą. Reikia pašalinti.

Šūdas.

Na, taip juk turėjo nutikti anksčiau ar vėliau, bet tikėjau, kad vėliau. Kai jau būsiu užsidirbęs tiek, kiek reikia, ir nustojęs dirbti.

– Aš girdėjau, kad tavo nuolatinė frazė yra, jog pirmas kartas visada blogiausias, – tarė jis. – Taigi tau pasisekė. Kad tai ne pirmas kartas, turiu galvoje.

Pabandžiau nusišypsoti. Jis juk negalėjo žinoti. Kad nenužudžiau Turalfo. Kad pistoletas, registruotas mano vardu, buvo mažo kalibro daikčiukas iš sporto asociacijos, kurio Turalfui reikėjo darbui, bet kurio jis negalėjo nusipirkti pats, nes kaip Rytų Vokietijos disidentas turėjo įrašų. Taigi aš, niekur niekada neįkliuvęs – nei už savo nedidelį žolės stumdymą, nei ką kita, – nupirkau jį Turalfui už nedidelį atsiskaitymą. Nuo to laiko pistoleto nemačiau.

O dėl sumos, kurią bandžiau išsireikalauti, nes jai reikėjo pinigų gydytis, pasidaviau. Turalfas, tas depresuotas apsvaigęs vargšas, padarė taip, kaip ir visi manė, – jis nusišovė.

Neturėjau jokių principų. Pinigų irgi. Bet ir rankų nebuvo susitepęs krauju.

Bent jau kol kas.

Trisdešimt tūkstančių priedo.

Pinigų man trūko. Trūko nemažai.